

Bir Güncel Sanat Pratiği Olarak Dijital Sanat

Tansel Türkdoğan , Ocak 2016

Modernizm sonrası sanat, yakın zamanda aramızdan ayrılan Arthur Danto'nun tanımlaması ile 'post sanat' veya farklı terminoloji ile 'yeni sanat' modernitenin gramerini yutup yeni formasyonu ile ortaya çıkarken , onun ötekileştirdiği ,ötelediği , hor gördüğü , aşığıladığı , tabulaştırdığı her alanı birer sanat pratiği ve yeni bir yaratma olanağı ya da yeni bir kanal olarak kullandı. Bu yeni durumu modernist paradigmanın tamamen farklı bir biçime evrilmesi veya yıkılıp yepyeni bir paradigmanın inşası olarak tanımlamamız gerekebilir. İşte tam da bu noktada , bu yeni inşa noktasında ortaya çıkan fiili durumu açıklamak için ,Jack Derrida'nın 'yapısökümü' makalesindeki , 'var olanın tamamen yok edilmesinden' çok yepyeni bir okuma ile 'yeniden oluşturulması meselesine' gönderme yapmak gerekiyor. Zira pek çok modernist okumanın aksine yeni durum , geçmiş ile hesaplaşma içerisinde olmakla birlikte geleceğe ilişkin yeni ve disiplinler üstü grameri önermekteydi. Konvansiyonel sanat pratiklerine eklenen veya eklenmeyen ama onların olanakları veya olanaksızlıkları üzerinden yapılanmaya çalışan bir yapı idi bu.

Postmodern üretim biçimleri ve onun ontolojisi en basit okuma ile sadece "devrin değiştirdiği ve bu değişime paralel olarak yeni teknolojilerin ortaya çıktığı" şeklindeki klasik tarihsel diyalektik ile ifade edilemez.'Modern' yaşama geçiş ve daha sonrasında fotoğraf alanındaki gelişmeler dijital sanatın varoluşu için zeminini hazırlamıştır şüphesiz . Sayısal teknolojilerin işin içerisine girmesiyle modernist gramerin hızla terk edilmesinin yanında malzemelerde artık konvansiyonel pratikler ve materyallerin ötesine geçmektedir. Daha önce özellikle Kamera ile yapılan yepyeni bir deneyim alanından bahsetmektedir bu dönem. (Dijital sanat alanındaki ilk denemeler 1950'lerin ortalarında ABD'de Boeing Company ve Bell Telephone Company gibi sanayi kuruluşları ile bilgisayar çalışmaları yapan üniversitelerde başlamıştır.)Sahada karşımıza çıkan ilk ve önemli örneklerden bir diğeri ise ,video sanatının ilk temsilcilerinden Koreli sanatçı Nam June Paik'in 1970'lerde yaptığı 'Televizyon Budası',adlı işi TV monitöründen yansıyan mumun seyrine dalmış bir Buda heykelini gösterir. Bu düzenlemede görünen sadece tv izleyen bir Buda'dır ancak bir bağlam olarak incelendiğinde iş , televizyon karşısında 'meditasyon' yapan kitleleri akla getirir.Bu süreçte bilgisayar , monitör v.b. geleneksel anlamda yardımcı bir araçtır. Dijital tekniklerin sağladığı olanakların çeşitliliği, sanatçılara bunları araç, bağlam , ortam veya konu olarak kullanabilme olanağını yaratmıştır.

Bu sanat pratiklerinin yaşadığı değişim ve dönüşüm süreci , oldukça kapsamlı ve modernizmin yaşadığı "temsil" sorununa kadar uzanan pek çok dinamiği içerisinde barındıran tartışmalı bir alan olma özelliğini korumakla birlikte , o ayrı bir makale konusudur. Ancak sonuçta , tüm bu krizler ve dönüşümler bir sanat pratiği olarak "dijital"(sayısal) sanat uygulamalarını karşımıza getirmiştir.

Dijital sanat pratikleri , bu kulvarda çokça kullanılan sayısal görüntü-ses örnekleri yalnızca bulunmuş ya da taranmış resimlerle, metinlerle, ses ya da video kayıtlarıyla kolajlamayı kolaylaştırmakla kalmazlar, aynı zamanda yalnızca bilgisayar aracılığıyla elde edilebilecek görüntüler değil , hareket,animasyon ve seslerin de sanatsal amaçlı olarak kullanılabilmesine olanak sağlarlar.Bu kanalların ötesinde "World Wide Web"ın yani www'nun bulunuşundan sonra bilgisayarların ve internetin yaygınlaşmasıyla teknolojik olanaklar sanatçılara yepyeni ifade fırsatları tanımıştır.Sanat yapma alanının bu denli gelişmesi dijital sanat diye bir üst başlıkta toplansa da daha özel alanları tanımlayan ,Cyberformance ,Vjing , Hypertext , App Art , Database Art , Information Arts v.b. gibi sanat terminolojisinde çok sık kullanılmayan yeni kavramlar ile tanışılmaktadır.

Bu denli yoğun kullanım ve uygulama ortaya çıkan sanat pratiklerinin okunurluklarında da farklı bir durumu ve soruyu ortaya çıkarmıştır. Yeni üretim biçimleri nasıl okunmalıdır? Ya da modernist estetik anlayış bu durumu anlamaya yeterli midir? Salt güzel ile ilişkisini uzun zaman önce kesen yeni paradigma onun pratikleri ancak güncel sanatın yeni grameri ile okunabilirler. Güncel sanatın en temel mottolarından birisi olan “ neyle yaptığın değil , ne yaptığın önemlidir” bugünün tüm sanat pratiklerinde esas meseledir. Bu yüzden günümüz sanatı malzemeyi ,orijinalliği , biricikliği , tekliği, yeteneği kutsamaz . Yeni bir estetik gramere sahiptir. Dijital sanatın içerisinde olduğu bu yeni sanat pratiği alanı değerlendirme(kritik) açısından da modernist paradigmadan çok derin farklılıklar içerir.

Dijital sanat kamera ve bilgisayar kullanılarak yapılan bütün sanat pratiklerini kapsayan güncel sanatın bir alanı olarak kabul edilebilir. Fakat bilgisayar veya monitör kullanılarak yapılan her iş dijital sanat kapsamına girmez. Temelde bu durum normsuz gibi görünen güncel sanat pratiklerinin vardığı noktaya götürür bizi. Esas olan veya işi sanat yapan büyük oranda “bağlam” ile açıklanabilir.

1990'lardaki dijital gelişmelerin hızlı gelişimi sonrasındaki dijital sanat üretimindeki artış, sanat okulları, çevreleri ve müzeleri tarafından hemen kabul görmemekle birlikte , internet sanat ve yazılım sanatı gibi dallar güncel sanat müzelerine girmiştir.Uluslararası sanat piyasasının bu talebi yeni sanatın sanat kurum ve kuruluşları tarafından kabulünü de adeta dayatmıştır. Bu gün dijital sanat, yeni medya gibi tanımlamalarla güncel sanatın önemli bir dinamiği olarak daha yaygın bir hal almıştır.

Kaynakça

TÜRKDOĞAN , Tansel , 2014 , Sanat Kültür Politika , Modernizm Sonrası Tartışmalar, Nobel Akademik, Ankara

Wands, B,2006 ,D,ijital Çağın Sanatı, (O.Akınhay , Çev.),Akbank Yayıncılık , İstanbul